

Hur kan vi stärka jämställdhet och likabehandling i utbildningen?

27.1.2026
Utbildningsstyrelsen

Virve Savoila
Jämlikhetsexpert

EKVALITA

EKVALITA

Expert på jämställdhet, likabehandling och inkludering

Ekvalitas team är experter på arbete med jämställdhet,
likabehandling och inkludering.
Vi jobbar normmedvetet.

Vi erbjuder

workshops, utbildningar och handledning för
företag, myndigheter, organisationer och grupper

Vi producerar

texter, artiklar, blogginlägg, metod- och arbetsmaterial

FYRA STEG TILL FÖRÄNDRING

ATT SE

Diskrimineringsgrunder

Kön, könsidentitet & könsuttryck

Ålder

Ursprung

Nationalitet

Språk

Religion eller
övertygelse

Åsikt

Politisk verksamhet

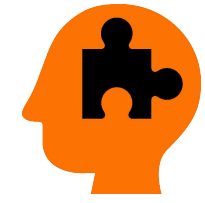
Fackförenings-
verksamhet

Familjeförhållande

Hälsotillstånd

Funktionsnedsättning

Sexuell läggning

Omständighet som
gäller den enskilde
som person

Neurodiversitet

Utbildningsnivå

Utseende

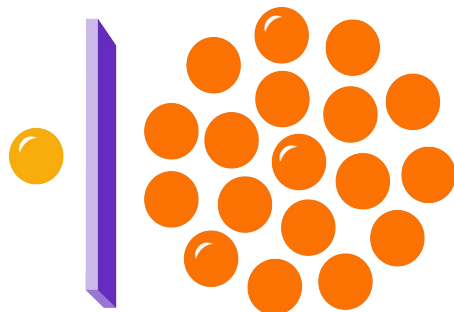

Periferi - centrum

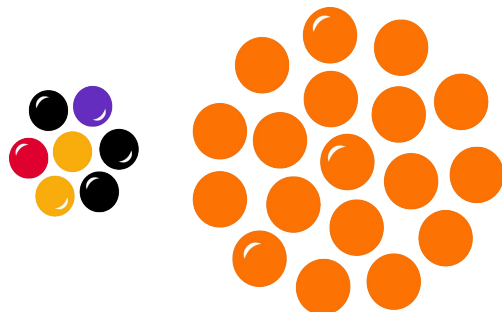

Socioekonomisk
ställning

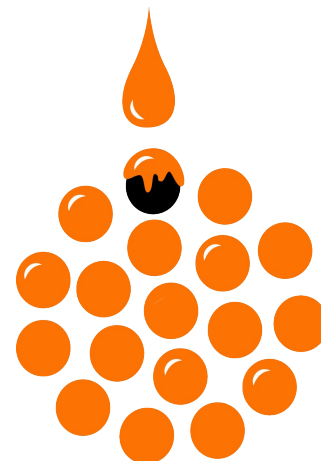
Fallgropar i arbetet för mer inkludering

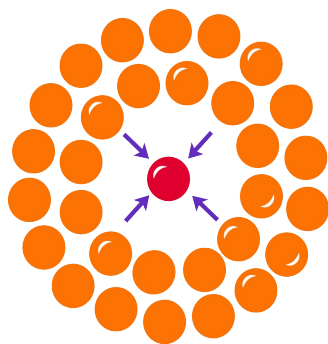
Exkludering

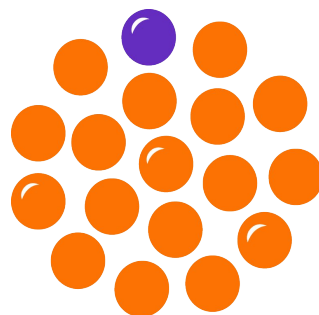
Segregering

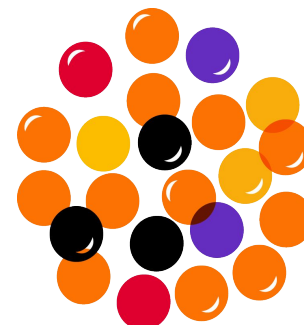
Assimilering

**Exotifiering/
Annorlundagörande**

Integrering

Inkludering

ATT FÖRSTÅ

**Tids- och
platsbundna**

Normer

**Oskrivna
regler**

**Normer
skapar
makt**

**Både
bra &
dåliga**

Konsekvenser

Heteronormen, tvåkönsnormen, relationsnormen

Normer kopplade till kön, kroppar & klädnormen

Kropps- och klädnormer är ofta kopplade till normer om kön som varierar över tid, geografisk plats och situation.

Vithetsnormen, norm om att vara finländsk

OMEDVETNA FÖRESTÄLLNINGAR

Alla bär på omedvetna
föreställningar

De är resultat av mentala
processer (genvägar för
informationsprocesser)
och påverkar vårt
beteende

Vi är en produkt av vårt
samhälle och bär med oss
“berättelser” om
“hur det är”

Fördomar är kopplade till
maktstrukturer och
normer i vårt samhälle

**Vi behöver bli
medvetna om
våra omedvetna
föreställningar
och lära oss att
inte agera på
dem**

Läsrekommendation:
Daniel Kahneman
*Tänka, snabbt och
långsamt*

VÄRDEGRUND $\neq$ HANDLING

ATT VILJA

Vill vi verkligen ha en förändring?

Är detta en prioritet för vår skola?

Är detta viktigt för dig?

Skolans plikt att ingripa

Utbildningsanordnare **ska vidta de åtgärder** som de har till sitt förfogande för att undanröja trakasserierna.

Anordnare av utbildning **gör sig skyldiga till diskriminering** om de försummar sin skyldighet att vidta åtgärder för att undanröja trakasserier som de har vetskap om och som riktas mot elever eller studerande.

Mobbning, våld och trakasserier

Upplevt mobbning varje
vecka under terminen

Elever i åk 4–5

Pojkar 9 %

Flickor 9 %

Elever i åk 8–9

Pojkar 9 %

Flickor 7 %

Har under läsåret blivit
mobbad av en lärare

Elever i åk 4–5

14 %

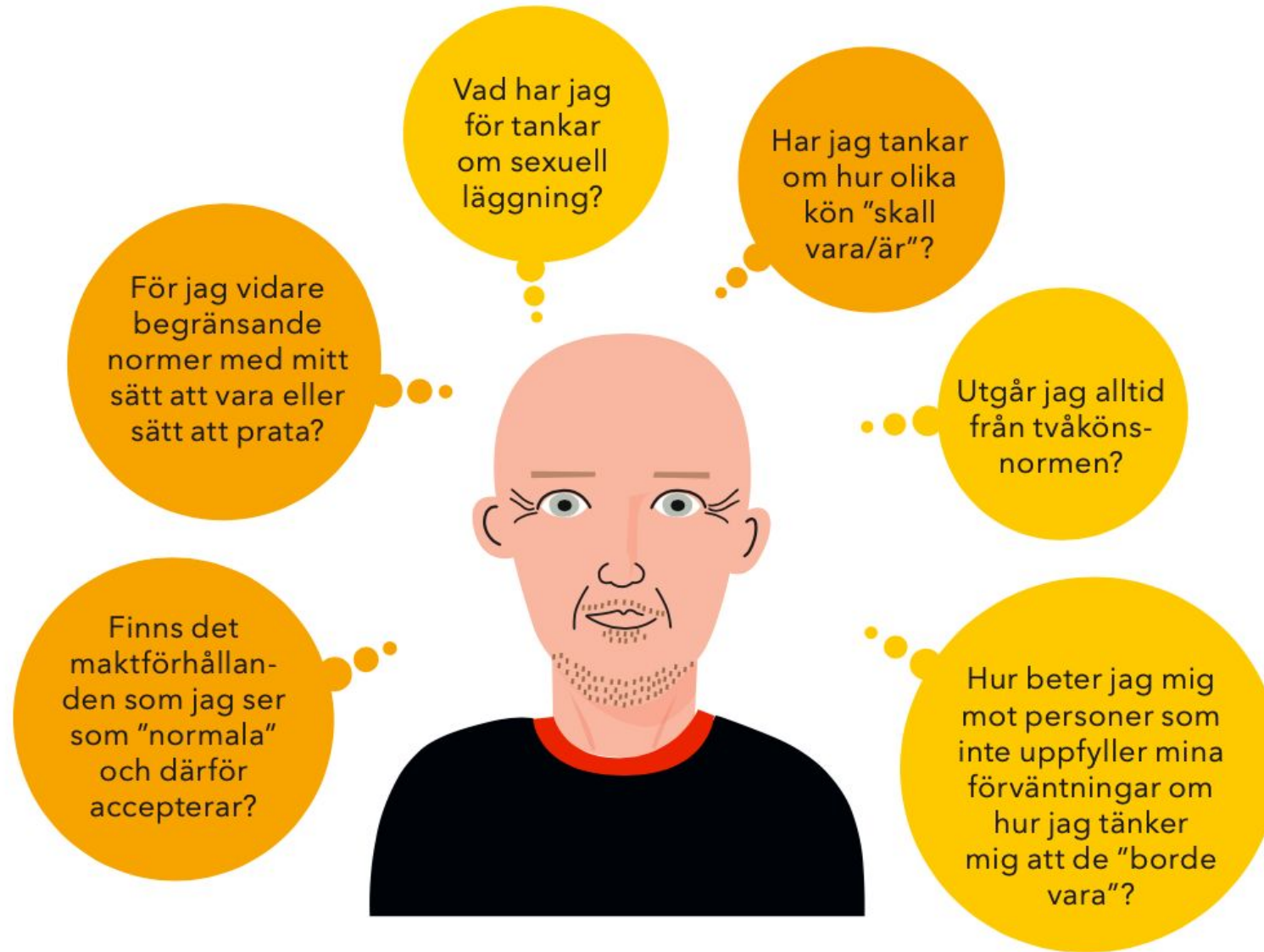
Elever i åk 8–9

19 %

ATT GÖRA

ARBETET BÖRJAR MED OSS!

VAD KAN VI GÖRA?

- 1 **Undersöka** vilken typ av begränsande och uteslutande normer hittar jag i min undervisning och hur jag kan vara självkritisk
- 2 **Förstärka** värdegrunden i arbetsgemenskapen och undervisningen genom konkreta handlingar
- 3 Göra **eleverna delaktiga** i förändringsarbetet
- 4 **ALLTID** ingripa i handlingar och kommentarer som bidrar till att begränsande normer får plats i skolan

- En mångfald av exempel i undervisningen
- Medvetenhet vid indelning av grupper
- Språkbruk
- Bidra till trygghet i olika utrymmen och skolmiljö

Var en trygg vuxen

Oftast är det viktigaste för barn och ungdomar att du är en trygg vuxen som lyssnar på dem och tar deras erfarenheter på allvar.

Du behöver inte veta allt eller kunna varje begrepp.

“Jag vet inte allt om det här temat, men jag finns här för dig och stöder dig.”

Tips på Ekvalitas material

Skapa plats – en normutmanande bok för en mer inkluderande skola

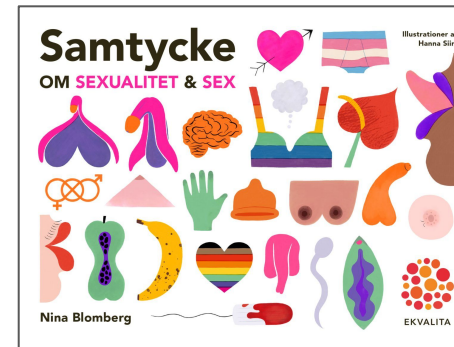
Att leda jämlikhet i skolan – en handbok för skolledare som vill göra skillnad

Samtycke - om sexualitet & sex lyfter fram delar av den sexuella hälsan som sällan får utrymme och kanske därför inte diskuteras med unga.

Sexuell hälsa tillhör alla är en guide som är riktad till dem som sexualfostrar unga.

Jämställdhet i lärande – en portal för stöd i jämställdhetsarbete i skolan

Allas yrkes – nätmaterial om jämställdhet, jämlikhet och likabehandling

**Att lära sig se
diskriminering och att
ingripa kan vara
obekvämt.**

**Tillsammans har vi
lättare att bidra till
förändring än ensamma.**

**Förändring känns,
annars är det inte
fråga om förändring.**

Tack!

Virve Savoila
virve@ekvalita.fi

www.ekvalitaeducation.fi

EKVALITA